

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 234/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 16 C 24/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 17. apríla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom okresného súdu v civilnom spore. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal každému z nich finančné zadostučinenie 5 660 eur a trovy konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledovný skutkový stav:
3. Sťažovatelia sú priami pozostalí po svojom otcovi, ktorý zomrel vo vojenskom priestore letiska v Prešove pri páde policajného vrtuľníka, ktorého vlastníkom a súčasne i prevádzkovateľom bolo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Žalobou podanou na okresnom

súde 7. augusta 2018 si sťažovatelia uplatňujú nárok na náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy voči Slovenskej republike, zastúpenej ministerstvom (ďalej aj „žalovaný“).

4. V predmetnej veci bolo nariadené viackrát súdne pojednávanie, ktoré bolo opakovane odročené z dôvodu pandemickej situácie spojenej s ochorením COVID-19 (súd pojednávania odročil aj z dôvodov na strane sporových strán, pretože tieto dôvody považoval za dôvodné a preukázané).

5. Sťažovatelia boli toho názoru, že na predmetnú vec sa vzťahuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 785/2004 z 21. apríla 2004 o požiadavkách na poistenie leteckých dopravcov a prevádzkovateľov a Dohovor o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu uzavretý v Montreale 28. mája 1999 a podpísaný Európskym spoločenstvom 9. decembra 1999 na základe čl. 300 ods. 2 ES a schválený v jeho mene rozhodnutím Rady 2001/539/ES z 5. apríla 2001, preto vo februári 2019 navrhli, aby okresný súd podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku konanie prerušil a podal návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskej únie, a to pre účely posúdenia rozhodnej právnej úpravy.

6. Okresný súd konanie prerušil uznesením z 26. apríla 2022 do právoplatného skončenia konania vedeného pred Súdnym dvorom Európskej únie v Luxemburgu k prejudiciálnym otázkam, ktoré boli predložené v obdobnom prípade Okresným súdom Prešov v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 32 C 18/2018 jeho uznesením z 29. marca 2022 na rozhodnutie Súdnemu dvoru Európskej únie v Luxemburgu, ktorý vec rozhodnutím zo 14. februára 2023 postúpil a prijal na prejednanie a rozhodnutie ôsmej komore. Pojednávanie určil na 26. apríl 2023.

7. Dňa 30. januára 2023 krajský súd uznesením č. k. 9 Co 107/2022-1586 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie č. k. 16 C 24/2018-1497 z 26. apríla 2022 o prerušení konania.

8. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 26/2022-30 z 27. januára 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov doručená ústavnému súdu 5. novembra 2021, ktorou sa domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 24/2018, odmietnutá. Ústavný súd konštatoval, že od podania návrhu 7. augusta 2018 do nástupu pandémie COVID-19 v marci 2020 okresný súd konal vo veci v zásade plynulo, vykonával procesné úkony potrebné pre meritórne rozhodnutie. V tomto období možno okresnému súdu vytknúť len krátkodobú nečinnosť pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov (podanej 1. mája 2019), o ktorej rozhodol 12. novembra 2019. Priebeh konania v rokoch 2020 a 2021 bol poznačený odročovaním pojednávaní jednak z dôvodu prijatých protipandemických opatrení, ako aj z dôvodu žiadostí o odročenie právneho zástupcu žalobcov a intervenienta. Ústavný súd nepovažoval dĺžku napadnutého konania do času podania ústavnej sťažnosti za neprimeranú, resp. dosahujúcu potrebnú ústavnoprávnu intenzitu, a to vzhľadom na všetky okolnosti veci, najmä na jej zložitosť, správanie sťažovateľov v konaní a objektívne prekážky postupu súdu.

9. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 483/2022-30 z 10. novembra 2022 nevyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľov doručenej ústavnému súdu 2. augusta 2022, ktorou sa domáhali vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 24/2018. Ústavný súd okrem iných poukázal na to, že k dĺžke konania prispela faktická zložitosť veci aj v tom smere, že sťažovateľmi navrhované listinné dôkazy, ktorých povinnosť na predloženie bola uložená žalovanej, nebolo možné zaobstarat' v krátkom čase, a preto súd akceptoval dlhšiu lehotu. Náročnosť veci sa prejavovala aj v tom, že strany sporu žiadali o podstatne dlhšie ako štandardné lehoty na vyjadrenie. V rámci právneho posúdenia je rozhodujúcou otázkou, či na zodpovednosť žalovanej použije Montrealský dohovor a európske predpisy na úseku civilného letectva alebo Občiansky zákonník. Preto možno konštatovať, že vec sťažovateľov po právnej stránke vykazuje znaky zložitosti, keďže takéto právne posúdenie nepatrí do bežnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Čo sa týka prerušenia konania, tak toto nemožno pričítať ani na ťarchu sťažovateľov ale ani na ťarchu okresného súdu, keď ten najprv ich návrhu nevyhovel a až následne konanie prerušil, keď sa na Súdny dvor Európskej únie obrátil iný okresný súd. Fakultatívne prerušenie konania je konštruované ako pravidlo, čo je v súlade s princípom arbitrárneho poriadku. Keďže sa konanie o prejudiciálnych otázkach už začalo a riešia sa v ňom otázky, ktoré môžu mať význam pre rozhodnutie v spore, potom okresný súd postupoval hospodárne a efektívne, keď konanie prerušil. Na tom nič nemení ani to, že okresný súd prvému návrhu na prerušenie konania nevyhovel.

II.

Argumentácia sťažovateľov

10. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti rozsiahlo argumentujú, v čom vidia splnenie predpokladov na vyslovenie porušenia označených práv a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, poukazujúc na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“):

a) namietajú najmä nesústreďený, neefektívny a neekonomický postup okresného súdu, ktorý do dnešného dňa v predmetnej veci právoplatne nerozhodol v merite veci, ani k náhrade trov a k výške náhrady trov konania, čoho dôsledkom je neprimeraná dĺžka súdneho konania. Konanie nie je ani po 4 rokoch 8 mesiacoch 2 týždňoch a 1 dni od podania žaloby (2. august 2018) k dnešnému dňu právoplatne skončené;

b) prerušenie konania nemožno pričítať na ich ťarchu, keďže posúdenie aplikácie Montrealského dohovoru je vo veci kľúčové. Konanie má pre sťažovateľov osobitný význam, pretože ide o náhradu škody (každý ju požaduje v sume 350 000 eur), a preto by malo byť vedené aj s výnimočnou rýchlosťou. V tejto súvislosti uvádzajú ako príklad aj judikatúru ESLP na s. 8 v ich ústavnej sťažnosti;

c) nemôžu sa stotožniť so závermi nálezu ústavného súdu v bode 10 k otázke posudzovania dĺžky konania a jej primeranosti a ani s tým, že konanie vykazuje faktickú zložitosť účasťou dvoch intervenientov, čo spôsobilo nielen vo vzťahu k týmto intervenientom, ale následne i vo vzťahu k stranám sporu potrebu väčšieho množstva úkonov okresného súdu. Takisto nesúhlasia s tým, že na doterajšej dĺžke konania mali podiel aj dve dôvodné žiadosti intervenienta o odročenie pojednávania, resp. že k dĺžke konania prispela faktická zložitosť veci aj v tom smere, že sťažovateľmi navrhované listinné dôkazy, ktorých povinnosť na predloženie bola uložená žalovanej, nebolo možné zaobstarat' v krátkom čase, a preto súd akceptoval dlhšiu lehotu. Náročnosť veci sa prejavovala podľa ústavného súdu aj v tom, že strany sporu žiadali na vyjadrenie

podstatne dlhšie lehoty ako štandardne. Ako protiargument uvádzajú sťažovatelia napr. záver z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 48/96 z 2. júla 1997, z ktorého vyplýva, že „Počet účastníkov konania nie je dôkazom zložitosti veci“, a podobne sa opierajú i o obdobnú judikatúru ESLP;

d) nesúhlasia aj s ostatnými závermi, že vec po právnej stránke vykazuje znaky zložitosti, keďže takéto právne posúdenie nepatrí do bežnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov. K uvedenému názoru podotýkajú že „*Ani právne a skutkovo náročný spor nesmie trvať neprimerane dlhú dobu.*“;

e) obdobne nesúhlasia s názorom ústavného súdu, že „*nezanedbateľná časť konania bola ovplyvnená pandemiou*“, pričom poukazujú na dva iné rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 111/2021), avšak už bez bližšieho komentára k samotným záverom ústavného súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Predmetom ústavnej sťažnosti je najmä nesúhlas (nestotožnenie) sťažovateľov so závermi nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 483/2022-30 z 10. novembra 2022, ktorý nadobudol právoplatnosť 25. novembra 2022, ktorým ich ústavnej sťažnosti proti postupu okresného súdu ústavný súd nevyhovel. Námietky sú k tejto časti koncentrované v bode 10 písm. b) až e), pričom sťažovatelia poukazujú prevažne na tie isté skutočnosti, ktoré uvádzali aj predtým. Teda viac menej sa domáhajú preskúmania rozhodnutia ústavného súdu v merite veci. Okrem toho súčasne namietajú v bode 10 a) nesústreďený, neefektívny a neekonomický postup okresného súdu, ktorý do dnešného dňa v predmetnej veci právoplatne nerozhodol v merite veci, ani k náhrade trov a k výške náhrady trov konania, čoho dôsledkom je neprimeraná dĺžka súdneho konania. Konanie nie je ani po 4 rokoch 8 mesiacoch 2 týždňoch a 1 dni od podania žaloby (2. august 2018) k dnešnému dňu právoplatne skončené, čiže sa domnievajú, že došlo k porušeniu ich práv.

13. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľov v bode 10 písm. b) až e), ústavný súd poukazuje na ustanovenie § 55 písm. c) zákona o ústavnom súde, podľa ktorého návrh na začatie konania je neprípustný, ak navrhovateľ sa ním domáha preskúmania rozhodnutia ústavného súdu, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietol. Ústavný súd rozhoduje jednoinštančne a voči jeho rozhodnutiam nie sú prípustné opravné prostriedky s výnimkou obnovy konania.

14. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak celková doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prieťahov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04). K iným dôvodom,

ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 362/09, I. ÚS 188/2019, I. ÚS 5/2020).

15. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľov v bode 10 písm. a), je potrebné podotknúť, že konanie je prerušené okresným súdom už od apríla 2022 a v konaní táto zákonná prekážka existovala aj v čase, keď bol vydaný predmetný nález ústavného súdu. Prerušenie konania bolo iba následne potvrdené nadriadeným súdom v januári 2023, ktorého rozhodnutie sťažovatelia priložili k návrhu. Okresný súd postupoval podľa názoru ústavného súdu v súlade s procesným kódexom, keď obligatórne prerušil konanie podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku. Bez rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie teda v súčasnosti nie je možné rozhodnúť ani okresným súdom vo veci samej. K zbytočným prietahom v konaní pred okresným súdom od vydania nálezu ústavného súdu (november 2022) v čase do podania novej ústavnej sťažnosti (apríl 2023) teda zjavne nemohlo dochádzať, pretože tomu bránila zákonná prekážka a konanie bolo riadne prerušené práve na základe návrhu sťažovateľov. Okresný súd správne učinil rozhodnutie prerušiť napadnuté konanie v záujme dosiahnutia čo najspravodlivejšieho meritórneho rozhodnutia.

16. Ústavný súd už v spomínanom v náleze podotkol, že vec sa javí ako právne zložitá, keďže v rámci jej právneho posúdenia sa súd musí vysporiadať s otázkou rozhodujúcou pre uplatnenie režimu zodpovednosti, t. j. či nebol „cestujúcim“ v zmysle „Montrealského dohovoru“ a európskych (únijných) predpisov na úseku civilného letectva (vo väzbe na žalovaným predložený znalecký posudok), a v závislosti od jej posúdenia rozhodnúť, či na daný prípad bude aplikovať medzinárodné predpisy alebo vnútroštátnu právnu úpravu. V posudzovanom prípade teda prichádza do úvahy aj aplikácia medzinárodnej zmluvy. Druhý senát ústavného súdu sa plne stotožňuje v tomto smere so závermi uvedenými v náleze č. k. III. ÚS 483/2022-30 z 10. novembra 2022.

17. Po posúdení obsahu ústavnej sťažnosti a celkovej doby namietaného konania ústavný súd i v súčasnosti dospel k záveru, že hoci doterajší postup okresného súdu nebol celkom bez prietahov, ich intenzita s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu nedosiahla taký stupeň závažnosti, ktorý by mohol viesť k záveru o porušení základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 47 charty.

18. Ústavný súd sa napokon tiež stotožnil so závermi okresného súdu, pokiaľ ide o obdobie nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, keď nepripísal dodržiavanie opatrení štátu zo strany okresného súdu na jeho ťarchu. Napadnuté konanie začalo v auguste 2018, a tak je zrejmé, že jeho celkovú dĺžku (4 roky a 8 mesiace) v nezanedbateľnej časti (viac ako rok a pol) prítomnosť nebezpečnej nákazlivej choroby výrazne ovplyvnila. Námietky sťažovateľov preto v tomto smere ústavný súd tiež ako celok neakceptoval.

19. Ústavný súd v kontexte uvedených okolností teda nepovažuje zatiaľ doterajšiu dĺžku napadnutého konania za neprimeranú, a to vzhľadom na všetky okolnosti veci, najmä na jej zložitnosť, správanie sťažovateľov v konaní a objektívne zákonné prekážky. Pretože v prerušenom konaní neplynú lehoty a nevykonávajú sa pojednávania, je tiež vylúčené, aby počas tejto doby mohlo dochádzať k zbytočným prietahom súdu v takomto konaní. Počas tohto obdobia nebol

okresný súd vo veci sťažovateľov povinný vykonávať žiadne procesné úkony vo vzťahu k sporovým stranám, a teda k namietanému porušeniu práv sťažovateľov v relevantnom čase ani dôjsť nemohlo.

20. Ústavný súd preto uzavrel, že ústavná sťažnosť sťažovateľov je zjavne neopodstatnená a z tohto dôvodu ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu